

TOMISLAV SKRAČIĆ
Sveučilište u Zadru
Odjel za francuski jezik i književnost
Obala kralja Petra Krešimira IV. 2, HR – 23000 Zadar

AMBO FLORENTES AETATIBUS...

VERGILIJE

Iznose se sjećanja slavjenikova studenta na rad akademika Branimira Glavičića.

KLJUČNE RIJEČI: *studij, klasična filologija, život*

Pri upisu na *bivši* Filozofski fakultet u Zadru Sveučilišta u Zagrebu dobio sam indeks s brojem 187. Bio sam druga generacija postojanja Fakulteta - akademska godina 1957./1958. Do konca upisa u to godišće ukupni je broj studenta nekako prešao 200.

U zimskom semestru već smo se gotovo svi međusobno poznavali. Poznavali smo sve nastavnike, one "domaće", a i one "u gostima", uglavnom iz Zagreba. Domaćih je bilo nedovoljno: 2 izvanredna profesora; docenti su mogli stati na prste jedne, asistenti druge, a lektori na prste treće ruke.

Kako je za neke upisane predmete trebalo čekati "gostinjski tjedan" u jednom ili drugom semestru, imali smo ne samo vremenskih "rupa", već dugih "rovova". No, jednom ušavši u zgradu Fakulteta (II., III. i IV. kat), nakon odslušana predavanja iz svog programa, krenuli bismo na satove predmeta koje nismo upisali (profesora F. Švelca, npr...) Posebno smo bili radoznali za predavanja profesora-gosta, bez obzira na predmet. Bilo nam je važno ime.

Većina nas je živjela u Studentskom domu, a hranila se u gostionici *Mornar*. Tamo smo znali zateći (ili ostaviti) ponekog asistenta.

Upisao sam Francuski i Engleski. Engleski nisam učio u srednjoj školi, nešto sam gramatike i riječi znao, ali moj je izgovor kolegama predstavljao opće veselje. Lektorica me Dulibić savjetovala da napustim taj predmet. Poslušao sam je na veliku tugu mog "cimera" I. Mardešića: on je u meni vidio "perspektivna studenta". Prešao sam na talijanski. Išlo je bolje: na francuskom sam zapažen kao student "koji obećava", a na talijanskom kao student "koji hvata korak".

Ako se zaboravi engleski, pravo je i neizbježno zlo bio latinski, jer ni latinski nisam učio u srednjoj školi. Morao sam upisati Tečaj latinskog kao dodatni, ali obvezatni, predmet - dva semestra po 6 sati tjedno!

Jedno zlo nikad ne dolazi samo. Novo zlo je zapravo staro - latinski, Latinski za romaniste! Tek što sam dva-tri tjedna slijedio Tečaj, dojavljeno je da nastavnik iz kolegija Čitanje odabranih latinskih tekstova čeka nas romaniste! Sve skupa dakle 10 sati latinskoga. Od latinskog znam samo par uzrečica i nešto malo iz liturgije. Znam da *Dominus vobiscum* znači "Gospodin s vama".

Tako je došlo do mog prvog susreta s gospodinom Branimirom Glavičićem, onda asistentom, sada akademikom.

Tužan susret. U početku ne baš toliko jer je nas romanista bilo podosta, od toga ponajviše onih sa završenom gimnazijom, čak klasičnom! Mogao sam se skrivati. Ali nakon ni mjesec dana svi su oni, koji su imali dvopredmetni studij Hrvatskog i Francuskog (ili Talijanskog), naprosto nestali: - prešli su na jednopredmetni studij! Ostalo je nas pet—šest, troje—četvero, pa zamalo - kao vjernici - samo kolega I. Aralica (ne književnik!) i ja.

Sada me u prvom redu klupa zapadalo cijelih 30 minuta slovanja (ah, ti latinski akcenti i duljine!). Nakon čitanja, nagađanja što bi to pročitano moglo značiti! Profesor bi Glavičić samo ponekad, na pretjeranu moju glupost, upravo pogled prema meni. Ja bih pogled osjetio, podigao bih svoj, ali iz njegova lica nikad nisam uzmogao pročitati je li on sablažnjen, je li samilostan nad mojim neznanjem - ili se pak iskreno zabavlja. Ponekad bi on učinio "u-hm!", što mi se učinilo uzdahom beznađa. (Kasnije sam shvatio da je to bilo znakom profesorova jobovskog strpljenja!)

Sredivši s kolegicama da mi se one "pobrinu za potpis", napustio sam Tečaj kod profesora Foretića (koga je zamijenio prof. Dunatov). Odlučio sam savladati latinski ma koliko me to stajalo. A imam prigodu: (pre)ozbiljnost ponašanja i rada profesora Glavičića.

Razgovarajući povjerljivo za večerom u *Mornaru* s kolegom I. Mardešićem (on je ostao vjeran Tečaju), o "latinskim nevoljama" i svojim odlukama, primijetio sam da nas susjedni stol prisluškuje. Za tim su stolom sjedili "Istriani i Primorci", homogena "ekstra" klupa, ekstra jer su svi završili gimnaziju, neki čak klasička odjeljenja. Onda se jedan od njih ustao i glasom punim ironije viknuo da svi čuju:

- Aaa, je li ti, Tome! A koju si ti ono gimnaziju završio?

Mirno sam, ali vrlo glasno, odgovorio kao da me on pita koji je danas dan u tjednu:

- Klasičnu gimnaziju u Beču.

Ivu je Mardešića to oduševilo:

- Kako tebi, Tome, brzo na pamet može pasti nevjerovatna glupost?!

A ja njemu:

- Ili sam ih danas manje ispalio kod profesora Glavičića.

A onda "me došlo" čitati Cezarov *De Bello gallico*, comm. VI, c. 16: *Natio est omnis Gallorum admodum dedita religionibus... [...] non posse deorum immortalium numen placari arbitrabantur, publiceque eiusdem generis habent instituta sacrificia.*

Pročitao sam pa nekako - uz svoje učestalo "to bi bilo...", "to mu dođe kao..." "mislim, ovaj..." (u stvari uz profesorove intervencije) - preveo! Profesor će Glavičić nehajno:

- Tja, nije bilo baš... No, kolega Skračiću, na što vas podsjeća ovo na kraju ...*habent instituta sacrificia*?

Na što me podsjeća? Zamka? Ne, kažem sam sebi, zamke nisu njegov stil? Ovdje je problem u ovome *instituta* - participij ili pridjev? Pitam šaptom kolegu Aralicu. On slegne ramenima. Znači: može jedno, može drugo. Odvažim se:

- Na francuski *passé composé*.

- Ja. Vidi se. Ne bi trebalo ići loše...

Što se vidi? Što ne bi trebalo ići loše? A baš je najgore došlo. Već sljedeći sat: (ne)sretni *Archia poeta*. Lijep profesorov uvod: Ciceron i nije trebao braniti tog pjesnika jer je pitanje njegova prava građanina Rima već bilo riješeno. Čisti Ciceronov larpurlatizam za razliku od dramatična *Pro Milone* kad su mu se tresla koljena.

I meni se tresu jer me zapalo ono 18:

Quotiens ego hunc Archiam vidi, iudices, - utar enim vestra benignitate, quoniam me in hoc novo genere dicendi tam diligenter attenditis, - quotiens ego hunc vidi cum litteram scripsisset nullam, magnum numerum optimorum versuum de iis ipsis rebus, quae tum ageretur, dicere ex tempore, quotiens revocatum eandam rem dicere commutatis verbis atque sententiis...

Za protokol prijevoda se zna. Prvo: naći predikat; drugo: prema njemu odrediti subjekt! Kako se subjekti znaju: *ja - vi, suci - on, pjesnik*, a glagola je sva sila, pokušao sam uzvodno, protiv protokola. Eh, vraga! Morfologija pa sintaksa! Sam prijevod je beznadno zapeo zbog sintakse, na onom nesretnom *cum litteram scripsisset nullam*. Moje znanje od *cuma* prijedloga (*vobiscum, secum, mecum, tecum*) napredovalo je do *cuma* veznika, ali samo vremenskoga (*Cum Caesar in Galliam venit...*). Sada je međutim iza *cuma* zlosretni konjunktiv pluskvamperfekta! Toliko me uzbudio da sam to koncesivno *cum... scripsisset* sanjao. I dandanas cijeli taj dio rečenice mogu *dicere ex tempore*! Kao i onaj Livijev incipit L. XXI.: *In parte operis mei licet mihi praefari [...] me scripturum, quod Hannibale duce Carthaginienses cum populo romano gessere. (Praefari? Gessere? Nikako kraju!)*

Čitali smo još i prevodili, gramatički i povijesno analizirali Salustija (Catilina) i Plinija (Vezuv!).

Odlučili smo kolega Aralica i ja izaći na ispit u roku koji slijedi istom nakon predavanja. Na posljednjem Čitanju to smo profesoru i rekli. On je, sada ne grabeći žustro svoj mantil jer je već bilo toplije, dvaput rekao "dobro", pa jedno "onda, doviđenja!" Nakon par koraka, okrenuo se:

- Znate, kolege, bilo bi dobro da samostalno nešto proradite. Recimo, Ciceronov *De senectute*. Ili *Epistulae*.

Ispit je zakazan za 25. lipnja 1958. Tekst: Salustije, demagoški Catilinjin govor kod Pistorije. Aralica je čitao, prevodio i analizirao prvi. Bez ijedne pogreške. Onda ja, s jednom ovećom (slaganje vremena!) i par manjih grešaka (opet akcent!). Aralica 5, ja 4. Profesor Glavičić, ustajući:

- Onda, kako je bilo s onom Ciceronom?

Kako sam u međuvremenu bio pronašao francuski prijevod *De senectute*, nije mi bilo teško u mom trsju, pa među smokvama i maslinama na Lavsi, prevesti i razumjeti taj divan tekst. Profesoru sam priznao da sam imao prijevod. Nije ništa prigovorio, samo: "Pa, svidio vam se tekst?" Ja spremno:

- Jedva čekam da ostarim!

Profesor se (preda mnom valjda prvi put) srdačno stao smijati, pa odjednom, opasno ozbiljno:

- Kolega Aralica i kolega Skračiću! Vama je mjesto studija na Katedri za klasičku filologiju. Izvijestit ću profesora Kravara.

Profesor Kravar nas je pozvao i vrlo ozbiljno, čak ozbiljnije - i još sprijeje! - od svog asistenta Glavičića, rekao isto.

Aralica međutim nije želio napustiti svoj ruski. Ja sam se pak nešto sustezao, pravdao da će mi biti teško: nisam slušao predavanja iz prve godine, a već sam jednom mijenjao drugi (B) glavni predmet. Profesor Kravar jednako ozbiljno, sad gledajući u stol za kojim je sjedio:

- Ostavite to, kolega Skračiću, nama!

To papalno "nama"! Kako mu ne bih ostavio *to* kad je dekan!

Položio sam talijanski, pa latinski za prvu godinu. Ukupno 3 glavna predmeta. A bilo mi je žao talijanskog zbog vježbi kod gospođe Kvirine Olujić-Balotti. I zbog predavanja profesora Žarka Muljačića. I njemu je bilo žao. Pitao me može li doći na moj ispit iz francuskoga kod lektora Krešimira Sladoljeva. Svakako. Nakon ispita pružio mi je ruku i rekao: "Vous êtes un brave"!

A onda sam, nakon vrlodobre *Eneide* (II. god. latinskog) izazvao prvi skandal. Mali, ali skandal. Gospođa Vjera Meštović zabrinuto mi priopći da me novi dekan, prof. V. Janković, očekuje radi razgovora. Kakav razgovor! Samo obavijest: on mi uskraćuje upis u III. godinu studija.

Pravio sam se nevješt, ali znao sam da je on formalno u pravu: nisam položio uvjet za III. godinu - ispit iz Tečaja latinskoga jezika! Koliko zbunjen, toliko i zloban, samo sam slegnuo ramenima... Idem ravno profesoru Glavičiću! Mislio sam najprije: "On je glavni krivac!", pa onda: "Ja sam ipak mangup. Zar mi je bila neka teškoća položiti Tečaj ako sam već položio Latinsku normativnu gramatiku (crvena knjiga)?"

Profesor Glavičić me pomno saslušao, bacio na mene onaj svoj skrutatorski pogled, ispustio svoj "u-hm", pa rekao:

- Pa... profesor (Kravar) će valjda reći da čovjeka ostave na miru.

Ostavili su me na miru. Nisam polagao Tečaj.

Nisam se proslavio na diplomskom iz latinskog. Svega 3. Opravdano, jer sam želio sve redovito polagati, ali i redovito raditi kako bih se mogao izdržavati. Pa malo i pomagati svojim bližnjima. Nakon diplomskoga vidio bih profesora samo u prolazu. Jednom mu obećao da ću upisati grčki. Obećanje, naravno, nisam ispunio.

Negdje u veljači 1975. "uvalio" sam ga bez svoje krivnje u veliku nevolju. On je bio predsjednik Savjeta; Savjet je meni odobrio zamjenu starog stana za novi, veći. Ali ondašnji mi dekan nije nikako htio, unatoč toj odluci, uručiti ključeve. No ja sam znao gdje ključeve naći.

Prekosutra dan prilazim kavani *Forum*. Meni ususret ide profesor Glavičić. Ušli smo obojica, nadlaktili se na pult. Gleda on mene s visoka (zato što je sedamnaest cm viši!); gledam ja njega odozdo. Znam da on zna (da sam "provalio" u novi stan). Šutimo. Šutimo dugo. Onda profesor:

- U-hm! I što ćemo sad, kolega Skračiću?

- Ja ću kapučino. A vi, profesore?

- Slažemo se.

Time "slažemo se" zaključio sam da želi reći: "Nemojmo sad o *onome!*" Sve je sretno završilo zahvaljujući dijelom i njemu.

Prolazile su - i prošle su! - godine. Obojica smo davno bili *florentes aetatibus* (u cjetnom dobu života). U mirovini smo. Susrećemo se, hvala Bogu. Još na Fakultetu, sada Sveučilištu. On mi od srca pruža ruku. Na povratku sa Sveučilišta, trudno se uspinjem korak po korak ulicom Stjepana Radića. To silazi... on! Iako slabovidan, prepoznajem ga izdaleka: ista ona impozantna, uspravna statura, isti hod, ali ista kosa. *Nives capitis...* Zastajemo gotovo uvijek na istome mjestu. Sjeli smo nedavno pred *Branimira* popiti kavu. Naš više neozbiljan, nego ozbiljan razgovor o mirovinama, politici, gospodarstvu... Naravno, ne o ženama. Gotovo. Prolaze mimo, nezapaženije od godina. Uspomene, uspomene, ali one druge... Njegov posjet Kornatima, Lavsi posebno. Tamo u sedamdesetim... Sunce će uskoro zaći; žive škrpine u brudet na bijelome vinu! Juha od rakova... Lavarsko crno vino... Smijeh...Priče... Zgode moga oca Zvone, težaka, pastira i ribara...

- Eeh, bili smo... - kaže profesor Glavičić.

- Još smo, profesore. Samo... mladi ne bi smjeli čitati *De senectute*, zar ne? - kažem ja s malom mjerom zlobe.

On me pogleda, nasmije se, ali ne onako kao nekada, iza ispita. Pa nakon onog svog "u-hm"!:

- Ne, ne, kolega! Nikako ne željeti ostarjeti.

U Zadru, 10. travnja 2006.

AMBO FLORENTES AETATIBUS...

SUMMARY

The paper deals with the recollections of honoree's student on work of academician Branimir Glavičić.

KEY WORDS: *study, classical philology, life*

